

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

КЕЙС-МЕТОД І СИМУЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА – ДОСВІД ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 І В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	84
Д.А. Лашкул, О.О. Солов'юк	
OPTIMIZATION OF PEDIATRIC TEACHING IN WARTIME CONDITIONS.....	86
Н. Lezhenko, O. Pashkova, K. Samoylyk	
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ ЗДМФУ	88
Л.В. Лукашенко, І.В. Лихасенко, В.А. Лисенко	
СКЛАДОВІ УСПХУ В НАДАННІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА	89
Н.С. Луценко, О.А. Рудичева, О.А. Ісакова, Т.С. Кирилова, Т.С. Михальчик	
ЗАСТОСУВАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ З ПИТАНЬ ФАРМАКОГНОЗІЇ.....	91
О.В. Мазулін	
НАВЧАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН: ЗА ТА ПРОТИ	93
Г.І. Макуріна, Л.О. Чернеда	
ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	95
О.З. Мельнікова, О.З. Іванченко	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИВЧЕНІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	97
Н.С. Михайловська	
АДАПТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	100
Є.О. Михайлюк	
ДОСВІД НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ-СТОМАТОЛОГІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	101
О.М. Міщенко, О.А. Варакута	
WAR IS WHAT HAPPENS WHEN LANGUAGE FAILS: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	103
Д.А. Москвітіна	
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ДОДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРИЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	105
С.М. Недельська, В.І. Мазур, О.В. Кряжев, І.В. Самохін, Д.О. Ярцева, Л.І. Кляцька, Т.Г. Бессікало, О.С. Федосєєва, О.В. Лямцева	
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ.....	106
О.І. Панасенко, А.С. Гоцуля	
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УНІВЕРСИТЕЦЬКІЙ КЛІНІЦІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ MS OFFICE 365	108
В.І. Перцов, О.В. Пономаренко, С.І. Савченко	
АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ	109
С.Л. Подсевахіна, О.І. Паламарчук, О.С. Чабанна, Д.П. Мирний	
LABSTER PROGRAM AS A TOOL FOR ENRICHING STUDENT LEARNING EXPERIENCE IN HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY	112
О.І. Pototska, L.V. Makyeyeva, O.O. Popazova, T.S. Gromokovska, M.L. Tavrog, S.S. Popko	

щодо розбору клінічних випадків за паралельним оглядом світових настанов буде впроваджуватись і надалі для більш широких когорт здобувачів освіти усіх рівнів.

Література

1. Ladha MA, Lui H, Carroll J, Doiron P, Kirshen C, Wong A, Purdy K. Medical Student and Resident Dermatology Education in Canada During the COVID-19 Pandemic. *J Cutan Med Surg*. 2021 Jul-Aug;25(4):437-442. doi: 10.1177/1203475421993783.
2. Lannan FM, Cho S. Developing and Measuring Effectiveness of a Distance Learning Dermatology Course: A Prospective Observational Study. *Cutis*. 2022 Apr;109(4):228-230. doi: 10.12788/cutis.0500.
3. Mufti A, Maliyar K, Sachdeva M, Doiron P. Modifications to dermatology residency education during the COVID-19 pandemic. *J Am Acad Dermatol*. 2020 Sep;83(3):e235-e236. doi: 10.1016/j.jaad.2020.05.106.
4. Martin A, Lang E, Ramsauer B, Gröning T, Bedin GL, Frank J. Continuing medical and student education in dermatology during the coronavirus pandemic - a major challenge. *J Dtsch Dermatol Ges*. 2020 Aug;18(8):835-840. doi: 10.1111/ddg.14190
5. Schneider SL, Council ML. Distance learning in the era of COVID-19. *Arch Dermatol Res*. 2021 Jul;313(5):389-390. doi: 10.1007/s00403-020-02088-9

ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВИТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

О.З. Мельнікова, доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики,

О.З. Іванченко, доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики

Ключові слова: терміни і критерії оцінювання, онлайн платформа Teams.

Однією з важливих проблем дистанційної освіти є забезпечення оцінювання знань та вмінь студентів. Основні його труднощі пов'язані з віддаленістю між викладачами та учнями при здійсненні контролю, що може зменшувати його об'єктивність та ефективність. Під час пандемії, коли вперше було впроваджене дистанційне навчання в університеті, проблему оцінювання вирішували шляхом здійснення різних форм контролю знань і вмінь, серед яких значущу роль відіграла співбесіда студента з викладачем. Крім того, завдання мали бути виконані учнями строго за розкладом заняття протягом фіксованого проміжку часу.

Воєнні умови наклали певні додаткові обмеження на можливості об'єктивного оцінювання знань та вмінь студентів до тих, що існують при дистанційному навчанні в мирних умовах. Зокрема не завжди викладачі мали змогу провести співбесіду під час заняття з усіма учнями групи внаслідок того, що вони знаходились в різних містах України з непередбачуваним і асинхронним часом повітряних тривог, індивідуальними графіками вимкнення світла. Особливо драматичне положення склалось у студентів з місцем проживання на окупованих територіях, де небезпека була і є повсюди і суттєво обмежені інтернет-послуги населенню. У зв'язку з цим в університеті було вирішено дозволити студентам асинхронний режим навчання, коли заняття викладачі проводили за розкладом кожної групи згідно з тематичним планом дисципліни, записували їх, а контрольні завдання, частіше за все, тестовий контроль призначали для виконання протягом тижня з дозволеною здачею із затримкою, якщо на це в учнів були поважні причини.

Застосування такого підходу до навчання дозволило виявити, що більшість студентів виконували контрольні завдання вчасно, тобто наприкінці заняття роботи були вже виконані. Близько треті учнів здавали їх із затримкою від декількох годин до 1-2 діб, і тільки в поодиноких випадках вона могла тривати більш, ніж тиждень. Як правило, студенти мали на це поважні причини, тобто проживали на окупованих територіях або знаходились на лікуванні, про що надавали відомості старости груп, деканати або самі студенти. Проте спостерігались випадки затримки і без поважних причин. Тому ми зробили висновок, що час виконання завдань можна скоротити до трьох діб з наступним обов'язковим виставленням оцінок в електронний журнал. При цьому студентам, які не виконали завдання, потрібно виставляти незадовільну оцінку.

Така необхідність існує для того, щоб студент отримував регулярно інформацію про свою заборгованість, яку потрібно виправити, надіславши роботу. Роль електронного журналу нагадати

учням про це. Можна зрозуміти, що студенти можуть забути, що не виконали те чи інше завдання серед низки інших, оскільки паралельно вивчають декілька дисциплін. Проте наші спостереження показали, що на незадовільні оцінки в електронному журналі учні реагують, як правило, швидко, за виключенням поодиноких випадків. На відміну від цього, пусті клітинки в електронному журналі, коли викладач чекає роботу студента, не виставляючи оцінку, не надає учню ніякої інформації, не дозволяє деканатам відстежувати суттєві заборгованості з дисциплін з метою своєчасного реагування та виправлення ситуації.

Зрозуміло, що такий підхід має бути обговорений викладачем зі студентами на першому ж занятті, щоб вони добре розуміли, що особисто зацікавлені у такому зворотному зв'язку. Це стосується не тільки не виконаних робіт, але й таких, які зроблені незадовільно. У зв'язку з цим велика персональна відповідальність виставити вчасно оцінки лежить на викладачах, що не завжди відбувається в навчальному процесі.

В мирний час ця проблема вдало вирішувалась блокуванням електронного журналу в наступний день після заняття. Зрозуміло, що під час воєнного стану тривалість періоду перед цією процедурою може бути збільшена до тижня. Проте повна відсутність обмежень у часі виставлення оцінок не може бути корисною, оскільки студенти мають бути вчасно проінформовані про заборгованості і мати час їх відпрацювати. Ми вважаємо, практика блокування електронного журналу через певний оговорений термін має бути повернена, і кожен викладач має нести персональну відповідальність за невиставлені оцінки.

Вказані організаційно-технічні проблеми оцінювання знань та вмінь студентів в умовах дистанційної освіти під час воєнного стану можна відносно легко вирішити, але вони не єдині, які існують. Серед інших проблем – більш складне питання об'єктивності, тобто критерії виставлення оцінок. На цикловій методичній комісії медико-біологічних дисциплін вказане питання обговорювалось протягом навчального року регулярно, і основним його вирішенням був визнаний такий підхід, що виконання студентами тестів має бути необхідним мінімумом для задовільної і/або доброї оцінки у залежності від результатів, а вищий бал може бути виставлений, коли учні беруть активну участь в обговоренні питань занять, у роботі наукового гуртка та після співбесіди з викладачем.

На нашу думку, також потрібно використовувати усі можливості, які надає онлайн платформа Teams для створення різних форм перевірочних завдань – не тільки тестів, а й відкритих форм, які створюють можливість відстежити самостійність виконання студентом роботи, хід його думок і скоректувати його у разі необхідності. В свою чергу, при складанні тестів в умовах сьогодення особливу роль має забезпечення варіативності їх змісту шляхом заміни елементів завдання іншими схожими елементами, так, щоб роботи у більшості, якщо не усіх студентів, були різними [1,2]. Більш докладну інформацію про створення різних форм завдань ми наводили раніше з порівнянням їх за технологічністю і об'єктивністю [3.]

Таким чином, проблема оцінювання знань та вмінь студентів в умовах дистанційної освіти під час воєнного стану має різні аспекти організаційного, технічного та методичного характеру, які можливо і потрібно вирішити в подальшому, що сприятиме підвищенню якості освітнього процесу.

Висновки. 1. Оцінювання знань та вмінь студентів в умовах дистанційної освіти під час воєнного стану має здійснюватися вчасно і об'єктивно, що має бути забезпечено низкою організаційно-технічних і методичних заходів.

2. Для своєчасного оцінювання знань та вмінь студентів потрібно встановити адекватні терміни виконання ними контрольних завдань і забезпечити чітке інформування учнів про результати оцінювання за допомогою електронного журналу.

3. В критеріях об'єктивного оцінювання знань та вмінь студентів виконання тестів може служити необхідним мінімумом для задовільної і/або доброї оцінок, які можуть бути підвищені активністю учнів на заняттях, у наукових гуртках та під час співбесіди з викладачем.

4. Для об'єктивного оцінювання знань та вмінь студентів потрібно використовувати усі можливості, які надає онлайн платформа Teams для створення різних форм перевірочних завдань - як тестових, так і відкритих.

Література

1. Сергієнко В.П. Методичні рекомендації зі складання тестових завдань / В.П. Сергієнко, Л.О. Кухар. – Київ : НПУ, 2011. – 41 с.
2. Конструювання тестів. Курс лекцій / Л.О. Кухар, В.П. Сергієнко. – Луцьк, 2010. – 182 с.
3. Іванченко О.З., Мельнікова О.З. Використання різних форм завдань онлайн-платформи Teams в навчальному процесі в умовах дистанційної медичної освіти / IV Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)», 23-24 лютого 2023 року. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2023. – С. 133.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИВЧЕНІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Н.С. Михайловська, професор, д. мед. н., завідувач кафедри загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб

Ключові слова: дистанційне навчання, інноваційні технології, симуляційна медицина, віртуальний пацієнт, відеолекції, платформа Kahoot, програма Anki, професійна медична освіта.

Вступ. На сьогодні в Україні процес навчання майбутніх лікарів стикається з багатьма викликами: спочатку довготривала пандемія COVID-19, яка призвела до поширення дистанційної або гібридної форми навчання та стала початком нової «онлайн-ери» в медичній освіті [1, 2, 3, 4, 5], а з 24.02.2022 р. – введення воєнного стану. Окрім того існує також комплекс глобальних проблем медичної освіти: менші терміни перебування пацієнта в лікарні, спеціалізованість надання медичної допомоги, складні заходи щодо безпеки пацієнтів, недостатня кількість тематичних клінічних випадків, нестача викладачів, що в комплексі зменшує «традиційні» можливості набуття медичних знань через прямий контакт з пацієнтом [6]. У викладачів часто переважають теоретичні презентації з недостатнім зв'язком із клінічною практикою. Тож не втрачає своєї актуальності пошук нових інноваційних технологій навчання для підвищення інформативності та практичної спрямованості освітнього процесу при підготовці фахівців медичної галузі [6].

Основна частина. В умовах викликів сьогодення перед викладачами постало завдання організації і налагодження якісного освітнього процесу, адже навчання студентів на клінічних кафедрах вимагає реалізації практично-орієнтованої підготовки з метою формування у здобувачів освіти якісних професійних компетенцій, що можливо тільки при обґрунтованому поєднанні сучасних інформаційних технологій, які забезпечують дистанційне навчання.

Серед них важливе місце посідає цифрова освіта (синонім – електронне навчання) – це викладання та навчання за допомогою сучасних цифрових технологій [6, 7, 8], яка охоплює безліч освітніх концепцій, підходів, методів. З метою її реалізації у ЗДМФУ створено ефективне електронне освітнє середовище, на якому представлені навчальні матеріали для здобувачів освіти: сайт закладу освіти, сайти кафедр, соціальні сторінки кафедр та викладачів, бібліотечний репозитарій, файлообмінники, різноманітні платформи та сервіси (MS Teams, Moodle, Google Classroom, сервіс відеоконференцій Zoom, Google Meet, google диск, електронна пошта, веб-додаток Viber, Telegram). Тому студенти ЗДМФУ отримують доступ до інформаційних ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці, використовуючи технології електронного, мобільного навчання. Це робить освітній процес більш зручним, демократичним, комфортним та стимулює майбутніх лікарів до самоосвіти та навчання протягом усього життя.

До сучасних методів цифрової освіти відносять середовища віртуальної реальності, навчальні прикладні ігри, освітні мобільні додатки, технологію «віртуальний пацієнт» тощо [6, 9]. За визначенням, віртуальний пацієнт – це технологія інтерактивного комп'ютерного моделювання клінічних сценаріїв реального життя для навчання чи оцінювання медичних працівників [7].